

Asia: VN/16276/2024

Lausuntopyyntö; Hanke ampumaratojen toiminnan turvaamiseksi ja uusien ampumaratojen perustamisen edistämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Sujuvoittaako ehdotus ampumaratoja koskevia ympäristölupaprosesseja sekä lainsäädäntöä riittävällä tavalla ottaen huomioon hallitusohjelman mukainen tavoite 1 000 ampumaradasta vuosikymmenen loppuun mennessä?

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hankkeesta. Lausunto kohdistuu erityisesti lausuntopyynnössä toimitettuun hallituksen esityksen luonnokseen ampumaratalain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä niihin säännöksiin, joilla on merkitystä väestön terveyden ja elinympäristön suojelun kannalta.

STM kannattaa hallitusohjelman tavoitetta ampumaharrastuksen edellytysten parantamisesta ja lupamenettelyjen

sujuvoittamisesta. Hallinnollisten menettelyjen keventäminen on perusteltua silloin,

kun se voidaan toteuttaa riskienhallintaa heikentämättä. Vaikka esitysluonnoksen yleinen tavoite on kannatettava, ehdotetut ratkaisut eivät kaikilta osin anna riittävää varmuutta siitä, että ampumaratojen

keskeiset vaikutukset voidaan ennakkollisesti lupavaiheessa arvioida ja hallita yhtä luotettavasti kuin nykyisessä ympäristölupamenettelyssä. Erityisesti jää avoimeksi, millä menettelyillä ja tietopohjalla

arviointi jatkossa toteutettaisiin sekä miten arvioinnin tulokset kytkeytyvät lupaharkintaan ja sen perusteluihin. Lisäksi esitysluonnokseen liittyviä välillisiä vaikutuksia tulisi arvioida tarkemmin.

Ampumaratoihin liittyviä merkittäviä terveydensuojellisia ongelmia ei ole viime vuosina juurikaan ilmennyt.

Tämä viittaa osaltaan siihen, että nykyinen lupajärjestelmä ja viranomaisten välinen työnjako ovat tukeneet toiminnan hallittua ja turvallista järjestämistä. Järjestelmää voidaan kehittää ja sujuvoittaa

edelleen, edellyttäen että muutokset perustuvat huolelliseen vaikutusten arviointiin eivätkä alenna nykyistä suojelutasoa.

Ampumaratojen toimintaan liittyy useita olennaisia vaikutuksia, joista keskeisimpiä ovat melu sekä maaperään ja pohjaveteen kohdistuvat haitta-ainepäästöt. Näiden arviointi edellyttää ympäristö- ja terveydensuojelun asiantuntemusta. Esitysluonnoksessa ampumaratoihin liittyviä lupa- ja arviointitehtäviä

ehdotetaan siirrettäväksi ympäristönsuojeluviranomaisilta ampumaratalain mukaiselle lupaviranomaiselle.

Esityksessä ei kuitenkaan selkeästi osoiteta, miten lupaviranomaisen tehtäväkentässä varmistetaan vaikutusten arviointiin liittyvä ympäristö- ja terveysasiantuntemus eikä miten tämä osaaminen integroidaan lupaharkintaan tilanteessa, jossa tehtäväkentän painopiste on ampuma-aseturvallisuudessa.

Ampumaratojen maaperä- ja pohjavesivaikutusten sääntelyllä on selkeitä kytkentöjä EU:n ympäristölainsäädäntöön

ja sitä koskevaan oikeuskäytäntöön. Esitysluonnoksesta ei vielä kaikilta osin käy ilmi, miten EU-oikeudesta seuraavat vaikutusten arviointia ja päätöksenteon perustelemista koskevat

vaatimukset käytännössä toteutuvat uuden lupaviranomaisrakenteen puitteissa. Tämä vaikeuttaa sen arviointia, täyttääkö ehdotettu sääntelykehikko EU-oikeudelliset vaatimukset erityisesti pohjaveden

pilaantumisen vaaran tapauskohtaisessa tarkastelussa. Jatkovalmistelussa EU-oikeudellista arviointia ja siihen liittyviä vaikutusarvioita on syytä täydentää sääntelyn toimeenpanokelpoisuuden ja oikeusvarmuuden varmistamiseksi.

Pohjaveden pilaantumiseen liittyvien riskien arviointi- ja hallintatehtävien siirtäminen ympäristönsuojeluviranomaisilta

ampumaratalain mukaiselle lupaviranomaiselle on ongelmallista, sillä arviointi kytkeytyy suoraan myös esimerkiksi talousveden terveydellisiin riskeihin, joiden tunnistaminen ja hallinta kuuluu vakiintuneesti ympäristö- ja terveydensuojeluviranomaisten asiantuntemukseen. Eesitysluonnoksessa riskit tunnistetaan perustellusti, mutta tarkastelu painottuu pääosin lyijyyn, vaikka pohjavesialueilla sijaitseviin ampumaratoihin liittyvä riskikokonaisuus kattaa myös muut raskasmetallit (lyijy, kupari, arseeni, antimoni ja sinkki), PAH-yhdisteet sekä pohjaveden happamuuden muutokset. Pohjavesialueilla arvioidaan sijaitsevan noin 200–250 ampumarataa.

Talousvettä toimittavien laitosten riskienhallintasuunnitelmat laaditaan yhteistyössä kunnan terveydensuojeluviranomaisen sekä muiden keskeisten viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Mikäli ampumaratojen riskienhallinnan ohjaus- ja valvontatehtävät siirtyvät ampumaratalain mukaiselle lupaviranomaiselle, sen rooli korostuu myös näissä yhteistyörakenteissa. Tämä edellyttää jatkovalmistelussa täsmällisempää arviota lupaviranomaisen resurssi- ja osaamistarpeista.

Eesitysluonnoksessa ei myöskään ole selkeästi kuvattu, miten ampumaratalain mukaisen lupaviranomaisen tiedonsaanti sekä lupaharkinnassa, seurannassa ja valvonnassa syntyvien tietojen tallentaminen, välittyminen ja hyödyntäminen kytkeytyvät ympäristönsuojelun tietojärjestelmiin ja vesienhoidon suunnitteluun ja raportointiin. Erityisesti jää avoimeksi, miten ympäristönsuojelulain 222 §:ssä tarkoitettua tietojärjestelmää hyödynnetään osana riskienhallintaa sekä juomavesi- ja vesipuitedirektiivin mukaisten velvoitteiden toteuttamista. Tiedonhallinnan järjestelyjen selkeys on keskeistä sääntelyn toimivuuden ja oikeusvarmuuden kannalta.

Ampumaratojen riskitaso vaihtelee merkittävästi sijainnin, maaperän ja pohjavesiolosuhteiden sekä toiminnan laajuuden mukaan. Tämän vuoksi lupaviranomaisella tulee olla mahdollisuus tapauskohtaiseen arviointiin ja tarvittavien selvitysten edellyttämiseen. Parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan perustuvat rakenteelliset ratkaisut ovat keskeinen osa ampumaratojen pohjavesihaittojen

ehkäisyä, mutta ne eivät välttämättä kaikissa olosuhteissa yksin riitä turvaamaan pohjaveden laatua, vaan edellyttävät tapauskohtaista arviointia, seuranta ja toimivia valvontakeinoja erityisesti pohjavesialueilla.

Lisäksi esitysluonnoksessa vähäisen radan laukaismäärää esitetään kasvatettavaksi kymmenkertaiseksi.

Muutos ei ole vähäinen, ja sillä voi olla merkittäviä vaikutuksia erityisesti meluun ja maaperään kohdistuviin haittoihin, minkä vuoksi vaikutuksia tulisi arvioida perusteellisemmin.

Valvonnan järjestämiseen liittyy arvioitavia kysymyksiä erityisesti ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltuuksien näkökulmasta. Esitysluonnoksessa ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakeinoja rajataan ampumaratojen osalta, mikä voi heikentää mahdollisuuksia puuttua toiminnan aikana muuttuviin

melu- ja pohjavesiriskeihin. Jälkivalvonnan vaikuttavuus edellyttää, että viranomaisella on käytettävissään

riittävät ja oikeasuhteiset keinot ympäristön ja terveyden suojelemiseksi myös luvan myöntämisen jälkeen.

STM pitää hyvänä esitysluonnoksessa esiin nostettua tavoitetta menettelyjen keventämisestä ja lupaprosessien

sujuvoittamisesta. Tavoitetta tulisi kuitenkin ensisijaisesti edistää kehittämällä nykyistä

ympäristölupamenettelyä ja arvioimalla lupa-asioiden mahdollista keskittämistä siten, että sujuvoittaminen

voidaan toteuttaa ilman suojelutason heikentymistä sekä tukeutuen nykyisiin viranomaisyhteistyömenettelyihin

ja tietojärjestelmiin.

Onko ympäristönsuojelulakia tarpeen soveltaa ehdotuksen mukaisesti ampumaratalain soveltamisen ohella?

-

Onko tehtävien siirtämisen seurauksena tarpeen muuttaa valtioneuvoston ohjesääntöä ehdotuksessa kuvatulla tavalla?

-

Muut mahdolliset näkemykset ja huomiot esitysluonnoksesta?

-

Pekkola Vesa
Sosiaali- ja terveysministeriö